

Sygn. akt XXV C 1298/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant: stażysta Marcin Szcześniak

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2023 roku w Warszawie,

na rozprawie zdalnej

sprawy z powództwa **J. R. i A. R.**

przeciwko (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W.

o ustalenie i zapłatę

1. Ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) o nr (...) z dnia 14 kwietnia 2008r. zawarta pomiędzy J. R. i A. R. a (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. - Oddział (...) w P. - **jest nieważna.**

2. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie **kwotę 617.515,67** (sześćset siedemnaście tysięcy pięćset piętnaście i 67/100) **złoty**ch z ustawowymi odsetkami od kwoty **563.585,35 złoty**ch

(pięćset sześćdziesiąt trzy tysiące pięćset osiemdziesiąt pięć i 35/100) od dnia 25 marca 2020 r. do dnia zapłaty oraz od kwotę **107.930,32 złoty**ch (**sto siedem tysięcy dziewięćset trzydzieści i 32/100**) od dnia 21 grudnia 2023 r. do dnia zapłaty.

3. W pozostałej części powództwo o odsetki ustawowe - oddala.

4. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę **11.834** (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 1298/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 18 września 2023 r.

Powodowie A. R. i J. R. pozwem z dnia 16 kwietnia 2020 r. (data nadania – k. 48 a.s.), zmodyfikowanym następnie w piśmie procesowym z dnia 9 grudnia 2022 r. (data nadania – k. 149 a.s.), skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. **wnieśli ostatecznie w ramach roszczenia głównego o:**

stwierdzenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) z dnia 14 kwietnia 2008 r.;

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 671.515,67 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie liczonymi od kwot:

563.585,35 zł od dnia 10 marca 2020 r. do dnia zapłaty;

107.930,32 zł od dnia doręczenia pozwanemu pisma procesowego modyfikującego powództwo z dnia 9 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty,

tytułem zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń przez powodów na podstawie nieważnej umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) z dnia 14 kwietnia 2008 r., obejmujących spłacony kapitał oraz odsetki kapitałowe w całym okresie obowiązywania nieważnej umowy do dnia 21 listopada 2022 r.

W ramach **roszczenia ewentualnego** powodowie wnieśli o:

ustalenie, że powodów nie wiążą postanowienia umowy z dnia 14 kwietnia 2008 r. zawarte w § 4 ust. 2 Części Ogólnej Umowy (COU) i § 22 ust. 2 pkt 1 Części Ogólnej Umowy (COU);

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 195.128,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 marca 2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnego świadczenia pobranego przez bank w związku ze stosowaniem przez bank klauzul niedozwolonych, na podstawie których doszło do naliczenia rat spłaty kredytu w zawyżonej wysokości.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego banku na ich rzecz solidarnie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew – k. 3-11v a.s.).

Pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew i w piśmie procesowym z dnia 7 lutego 2023 r. stanowiącym odpowiedź na modyfikację powództwa wnosił konsekwentnie o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych. Pozwany zakwestionował roszczenia powodów zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń o realne wykonanie umowy – uruchomienie kredytu, o odszkodowanie oraz o zwrot wkładu zgromadzonego na rachunku bankowym (przy hipotetycznej bezskuteczności potrącenia) (odpowiedź na pozew – k. 55-72 a.s., pismo procesowe z dnia 07.02.2023 r. – k. 163-163v a.s.).

Na rozprawie w dniu 7 września 2023 r. powodowie zostali poinformowani przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy i złożyli stosowne oświadczenie, że zostali powiadomieni o skutkach nieważności umowy kredytowej przez pełnomocnika procesowego już w 2020 r., rozumieją pouczenie i nie zgadzają się na sanowanie nieuczciwych klauzul w ich umowie (protokół rozprawy z dnia 07.09. 2023 r. – k. 168 a.s., 00:31:28; 00:38:09).

Na rozprawie w dniu 7 września 2023 r. strony postępowania podtrzymały swe dotychczasowe żądania i stanowiska, a pozwany ponadto **podniósł ustnie zarzut zatrzymania** kwoty 521.742,73 zł (protokół rozprawy z dnia 07.09.2023 r. – k. 168v a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2008 r. powodowie J. R. oraz A. R. poszukiwali pierwszego w życiu kredytu hipotecznego przeznaczonego na nabycie na potrzeby własne budynku mieszkalnego umożliwiającego całoroczne jego użytkowanie, zlokalizowanego na gruncie o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym. Powodowie zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu w Banku (...) S.A., ponieważ mieli zaufanie do tego banku i posiadali w nim rachunek. W pozwanym banku powodom zaoferowano jedynie ofertę kredytową kredytu denominowanego w CHF, przedstawiając ją jako korzystniejszą od klasycznej oferty kredytu złotowego, bo opartą na stabilnej walucie CHF, z niższym oprocentowaniem i niższą ratą kredytową w porównaniu do kredytu złotowego (d: zeznania powoda J. R. w charakterze strony postępowania – k. 167v-168 a.s., zeznania powódki A. R. w charakterze strony postępowania – k. 168 a.s.).

Na etapie oferowania i wnioskowania o kredyt powodowie nie znali pojęć kursu kupna i kursu sprzedaży, pojęcia spreadu walutowego, nie wiedzieli, co znaczy denominacja w tym kredycie, nie zostali szczegółowo zapoznani z ryzykiem walutowym i zmiennej stopy procentowej w odniesieniu do proponowanego kredytu. Podczas rozmowy doradca kredytowy przekonywał powodów, że wybrany przez nich produkt nie jest obciążony dużym ryzykiem oraz że kurs CHF jest stabilny, rata kredytowa i oprocentowanie w takim kredycie miały być niższe niż w kredycie złotowym. Nie informowano powodów o możliwości negocjowania treści umowy, umowy nie można było zmieniać, bo była przygotowana przez analityka kredytowego. Powodowie mieli zasilać konto w złotówki, a kurs waluty mieli sprawdzać na stronie banku (d: zeznania powoda J. R. w charakterze strony postępowania – k. 167v-168 a.s., zeznania powódki A. R. w charakterze strony postępowania – k. 168 a.s. ora z zeznania św. M. J. k. 147 a.s.).

W dniu 31 marca 2008 r. powodowie złożyli do (...) Banku (...) S.A. wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego (...) w kwocie 531.844,53 zł na 10 lat, wskazując jako wnioskowaną walutę kredytu - CHF. Kredyt miał zostać przeznaczony na zakup od dewelopera budynku mieszkalnego (segmentu mieszkalnego) znajdującego się w miejscowości Ł. ul. (...), Gmina D., województwo (...) (d: wniosek kredytowy – k. 75-78 a.s.).

W dniu 14 kwietnia 2008 r. J. R. oraz A. R. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu mieszkaniowego (...) nr (...). Umowa została podzielana na Część Szczegółową Umowy (CSU) i Część Ogólną Umowy (COU).

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 243.162,28 CHF na nabycie na potrzeby własne budynku mieszkalnego umożliwiającego całoroczne jego użytkowanie, zlokalizowanego na gruncie o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym, a także na pokrycie kosztów ubezpieczenia na wypadek ryzyka utraty pracy i kosztów prowizji (§ 2 ust. 1-2 umowy CSU).

Zgodnie z § 2 ust. 4 CSU, kredyt został udzielony na 180 miesięcy, tj. do dnia 20 marca 2023 r.

Stawka referencyjna w dniu sporządzenia umowy wynosiła 2,8133 p.p., a stała marża banku - 1,52 p.p. Rzeczywista roczna stopa procentowa wynosiła 5,96 p.p. (§ 2 ust. 5, 6 i 10 CSU).

Szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu sporządzenia umowy ustalono na 230.438,22 zł (§ 3 ust. 1 CSU). Prowizję za udzielenie kredytu ustalono na 0,30 % kwoty kredytu, tj. 729,49 CHF, prowizja ta miała zostać potrącona przez bank z kwoty kredytu albo z pierwszej transzy kredytu w dniu wypłaty (§ 3 ust. 2 i 3 CSU).

Docelowym zabezpieczeniem spłaty kredytu były: a) hipoteka zwykła ustanowiona na rzecz banku na nieruchomości stanowiącej własność kredytobiorców, położonej w P. przy ul. (...)- (...), dla której jest prowadzona przez Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim księga wieczysta o numerze KW (...) w kwocie 243.162,28 CHF; b) hipoteka kaucyjna ustanowiona na rzecz banku na ww. nieruchomości do wysokości 70.517,06 CHF; c) przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych; d) klauzula potrącenia wierzytelności z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (ROR) o numerze wskazanym w umowie kredytu; e) oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń pieniężnych na rzecz banku (§ 4 COU).

Zgodnie z § 6 CSU Umowy, całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do dnia 31 grudnia 2008 r. Wypłata kredytu miała być zrealizowana w transzach w formie przelewu na rachunek zbywcy nieruchomości i kredytobiorców.

Zgodnie z § 7 ust. 1 COU, kredytobiorcy zostali zobowiązani do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie do dnia 20 marca 2023 r.

W § 11 ust. 2 CSU kredytobiorcy potwierdzili, że zostali poinformowani o ponoszonym przez nich ryzyku zmiany kursów waluty, polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu, oraz o ryzyku stopy procentowej, polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej (k. 22 a.s.).

Definicje używanych w umowie pojęć zawarto w § 1 Części Ogólnej Umowy (COU).

Zgodnie z definicją zawartą w § 1 pkt 12 COU „stawka referencyjna” to wartość stawki referencyjnej LIBOR dla franka szwajcarskiego (CHF) dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M) – dotyczy kredytów udzielanych w CHF.

Według definicji zawartej w § 1 pkt 14 „Tabela kursów” to Tabela kursów (...) S.A. obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępną w (...) S.A. oraz na stronie internetowej (...) S.A.

Zgodnie z § 4 ust. 1 COU, kredyt jest wypłacany w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej.

W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej zastosowanie znajdował **kurs kupna** dla dewiz obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów (**§ 4 ust. 2 COU**).

Bank pobierał odsetki od kredytu, w walucie kredytu, według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość była ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i marży banku (**§ 6 ust. 1 zd. 1 COU**).

Dla celów ustalenia stawki referencyjnej - (...) S.A. będzie się posługiwać stawką LIBOR lub EURIBOR, publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 GMT lub 11.00 na stronie informacyjnej (...), w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. Wzrost stawki referencyjnej wpływa na podwyższenie oprocentowania kredytu, które spowoduje wzrost spłaty raty spłaty (**§ 7 ust. 1 zd. 1 i 2 COU**).

Za czynności związane z obsługą kredytu oraz zmianą postanowień umowy bank pobierał od kredytobiorcy prowizję i opłaty bankowe, określone w Taryfie (**§ 11 ust. 1 COU**).

Kredytobiorcy zostali zobowiązani do spłat kredytu w ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych w terminie do dnia dziesiątego każdego miesiąca, zgodnie z zawiadomieniami o wysokości raty spłaty kredytu, które miały być doręczane kredytobiorcom i poręczycielom (**§ 18 ust. 2 COU**).

Zgodnie z **§ 21 COU**, kredyt miał być spłacany w ratach w drodze potrącania przez bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z środków zgromadzonych na rachunku ROR, rachunku walutowym, rachunku technicznym, prowadzonych przez (...) S.A. Zgodnie z **§ 22 pkt 1) COU**, potrącanie środków w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, przy zastosowaniu **kursu sprzedaży** dla dewiz, obowiązującego w (...) S.A. w dniu spłaty raty kredytu, według aktualnej Tabeli kursów.

Kredytobiorcy byli uprawnieni do dokonania wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu, przy czym byli zobowiązani uprzednio zawiadomić bank o zamiarze wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem (**§ 38 COU**).

Z treści **§ 51 COU** wynikało, że kredytobiorcy odpowiadają solidarnie za zadłużenie wynikające z umowy (d: umowa kredytu mieszkaniowego (...)) z dnia 14.04.2008 – k. 20-27v a.s., załączniki do umowy kredytu – k. 28-33 a.s.)

Przedmiotowa umowa kredytu hipotecznego została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu denominacji walutowej nie były przedmiotem negocjacji ani uzgodnień między stronami (d: zeznania powoda J. R. w charakterze strony postępowania – k. 167v-168 a.s., zeznania powódki A. R. w charakterze strony postępowania – k. 168 a.s.).

Żadne z powodów nie prowadziło działalności gospodarczej ani zawodowej na kredytowanej nieruchomości. Powód J. J. prowadzi działalność gospodarczą, jednak nie prowadzi jej pod adresem kredytowanej nieruchomości – siedziba jego działalności znajduje się pod adresem ul. (...) w P., tam też jest ta działalność faktycznie przez powoda wykonywana, natomiast adres kredytowanej nieruchomości to Ł. ul. (...). Dom zakupiony za środki pochodzące z przedmiotowego kredytu powodowie wykorzystywali i w dalszym ciągu wykorzystują wyłącznie w celach rekreacyjno-wypoczynkowych. W nieruchomości tej nie była zarejestrowana żadna działalność gospodarcza i nie była ona wynajmowana (d: umowa kredytu mieszkaniowego (...) z dnia 14.04.2008 – k. 20-27v a.s., zeznania powoda J. R. w charakterze strony postępowania – k. 167v-168 a.s., zeznania powódki A. R. w charakterze strony postępowania – k. 168 a.s.).

Przedmiotowy kredyt został wypłacony w czterech transzach: 1) w dniu 15 kwietnia 2008 r. została z kwoty kredytu pobrana prowizja za udzielenie kredytu w wysokości 729,49 CHF; 2) w dniu 15 kwietnia 2008 r. została wypłacona kwota w wysokości 457.562,00 zł stanowiąca równowartość kwoty 213.814,02 CHF po kursie 2,1400; 3) w dniu 15 kwietnia 2008 r. została wypłacona kwota w wysokości 7.163,01 zł stanowiąca równowartość kwoty 3.347,20 CHF po kursie 2,1400; 4) w dniu 16 października 2008 r. została wypłacona kwota w wysokości 57.017,72 zł stanowiąca równowartość kwoty 25.271,57 CHF po kursie 2,2562 (d: zaświadczenie banku z dnia 14.02.2020 r. – k. 36-39 a.s., dyspozycja wypłaty kredytu – 79-80 a.s., potwierdzenie zawarcia transakcji wymiany walut – k. 81 a.s.).

Powodowie spłacali przedmiotowy kredyt przez cały okres kredytowania w walucie polskiej i w okresie od dnia 20 maja 2008 r. do dnia 21 listopada 2022 r. wpłacili na rzecz pozwanego banku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych kredytu łączną kwotę 617.515,67 zł (d: zaświadczenie banku z dnia 14.02.2020 r. – k. 36-39 a.s., zaświadczenie banku z dnia 02.12.2022 r. – k. 146-148 a.s., potwierdzenia wpłat – k. 40-43 a.s.).

Powodowie w dacie zawierania spornej umowy kredytowej pozostawali w związku małżeńskim, nadal są małżeństwem i pozostają w ustroju wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej (d: zeznania powoda J. R. w charakterze strony postępowania – k. 167v-168 a.s., zeznania powódki A. R. w charakterze strony postępowania – k. 168 a.s.) .

Aneks nr 1 do spornej umowy kredytu zawartym w dniu 24 kwietnia 2014 r. do umowy tej dodano załącznik „Zasady ustalania kursów wymiany walut i spreadu walutowego w (...) S.A.”, w brzmieniu określonym w załączniku do aneksu. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ww. aneksu, (...) S.A. stosuje kursy wymiany walut i spread walutowy w sposób określony w „Zasadach ustalania kursów wymiany walut i spreadu walutowego w (...) S.A.” (d: aneks nr 1 z dnia 24.04.2014 r. – k. 34-34v a.s.).

Aneks nr 2 do spornej umowy kredytu zawartym w dniu 17 marca 2015 r. strony umowy wydłużyły okres kredytowania w ten sposób, że postanowiono, iż kredyt jest udzielony na 276 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy, a kredytobiorcy zostali zobowiązani do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie do dnia 20 marca 2031 r. (d: aneks nr 2 z dnia 17.04.2015 r. – k. 35-35v a.s.).

Pismem z dnia 10 marca 2020 r. stanowiącym **reklamację spornej umowy** kredytu powodowie wezwali pozwany bank do zawarcia przez strony porozumienia, w oparciu o które uznają one, że sporna umowa jako sprzeczna z prawem oraz zawierająca klauzule niedozwolone związane z denominacją kwoty kredytu i rat kredytowych jest nieważna od dnia jej zawarcia, do dokonania przez strony wzajemnych rozliczeń przy uwzględnieniu wysokości kredytu z dnia jego udzielenia oraz do dokonanych do dnia rozwiązania umowy wpłat przez kredytobiorców oraz do zwrotu nadpłaconej przez powodów kwoty, po dokonaniu wzajemnych rozliczeń stron, w terminie 14 dni od dnia doręczenia ww. pisma pozwanemu bankowi. Ww. pisemna reklamacja powodów została doręczona pozwanemu bankowi w dniu 13 marca 2020 r. Pozwany bank w piśmie z dnia 7 kwietnia 2020 r. odmówił jednak uwzględnienia żądań powodów, wskazując, że nie znajduje ku temu podstaw prawnych (d: reklamacja powodów z dnia 10.03.2020 r. – k. 44-45 a.s., pismo banku z dnia 07.04.2020 r. – k. 46-47 a.s.).

Sąd dokonał następującej oceny dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów umownych, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Za podstawę ustaleń Sąd przyjął **zeznania powodów J. R. i A. R.** złożone w charakterze strony, w których powodowie przekazali informacje co do okoliczności i celu zaciągnięcia przez nich przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, konsumenckiego charakteru umowy, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank. Wyjaśnienia powodów były zgodne z dowodami z dokumentów i nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

W ocenie Sądu, nieprzydatne w większości okazały się zeznania świadka M. J. (k. 167-167v a.s.), ponieważ świadek ta nie pamiętała okoliczności zawarcia spornej umowy kredytu pomiędzy stronami, zatem nie mogła podać, jak przebiegał proces zawarcia tej konkretnej umowy, a przedstawiła jedynie ogólne informacje dotyczące procedur zawierania umów kredytów denominowanych do franka szwajcarskiego w pozwanym banku. Fakty dotyczące treści takich procedur nie były jednak istotne dla rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami na tle konkretnej umowy kredytu.

Na gruncie art. 227 k.p.c. Sąd jest uprawniony do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te miały służyć (tak M. Krakowiak w A. Góra-Błaszczkowska red. Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz, wyd. 2 z 2015 r. Legalis i wyrok SA w Warszawie z dnia sygn. akt V I ACa 245/21).

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął dowody z zeznań świadków **U. B. i B. D., zgłoszonych w odpowiedzi na pozew.** Okoliczności, na które zostali powołani ww. świadkowie wynikały bowiem z innych dowodów załączonych do akt sprawy. Dodatkowo okoliczności dotyczące m. in. zasad funkcjonowania kredytów denominowanych / waloryzowanych kursem waluty CHF, zasad związanych z finansowaniem tego rodzaju kredytów, przyczyn, dla których kredytobiorcy zdecydowali się na tego rodzaju kredyt, sposobu określania i publikowania tabel kursowych przez pozwanego nie mogły mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Osoby te nie brały udziału w zawieraniu spornej umowy kredytu z powodami, a więc nie mogły mieć one wiedzy dotyczącej przebiegu zawierania tej umowy i stanu świadomości powodów w momencie zawierania umowy.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął również dowody z opinii biegłych sądowych zgłoszonych przez strony postępowania. Fakty związane m. in. z wysokością nadpłaty powstałej na skutek stosowania przez bank w umowie kredytu niedozwolonych klauzul indeksacyjnych, które miał wykazać dowód z opinii biegłego zgłoszony przez stronę powodową, nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro umowa kredytu okazała się nieważna ze względu na swoją treść, natomiast wysokość wpłat powódki na poczet spłaty kredytu wynikała z dokumentów złożonych do akt sprawy, a ustalenie sumy wpłat nie wymagało wiadomości specjalnych, lecz wykonania prostych operacji matematycznych. Nieistotne dla rozstrzygnięcia były także fakty, na które został zgłoszony przez pozwanego dowód z opinii biegłego sądowego, a dotyczące m. in. wykazania, czy kursy stosowane przez bank w tabelach kursowych były kursami o charakterze rynkowym ponieważ dotyczyły ogólnej działalności banku, a nie spornej umowy kredytu.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. pominął również dowody z opinii prywatnych i raportów, które nie stanowią dowodu okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (w szczególności nie jest faktem istotnym dla rozstrzygnięcia to, jaka jest ocena prawna umowy o kredyt frankowy dokonana przez podmioty trzecie).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie, z wyłączeniem jedynie części roszczenia odsetkowego.

Powodowie w niniejszym postępowaniu domagali się w ramach roszczenia głównego stwierdzenia nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) z dnia 14 kwietnia 2008 r. oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 671.515,67 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie liczonymi od kwot:

- 563.585,35 zł od dnia 10 marca 2020 r. do dnia zapłaty;

- 107.930,32 zł od dnia doręczenia pozwanemu pisma procesowego modyfikującego powództwo z dnia 9 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty,

tytułem zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń przez powodów na podstawie nieważnej umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) z dnia 14 kwietnia 2008 r., obejmujących splecony kapitał oraz odsetki kapitałowe w całym okresie obowiązywania nieważnej umowy do dnia 21 listopada 2022 r.

Status Konsumenta

W okolicznościach niniejszej sprawy stronami sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie, tj. bank, zaś po stronie powodowej **konsument** w rozumieniu art. 22¹ k.c. Powodowie zawarli przedmiotową umowę kredytu w celu uzyskania środków potrzebnych na finansowanie nabycia na potrzeby własne budynku mieszkalnego umożliwiającego całoroczne jego użytkowanie, zlokalizowanego na gruncie o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, iż zakup tej nieruchomości nie był związany z działalnością zawodową lub gospodarczą powodów. Kwestia związana z konsumenckim charakterem umowy nie była ponadto kwestionowana przez pozwanego. Dodatkowo wskazać należy, iż powodowie przez cały okres kredytowania byli traktowani przez pozwanego jak konsumenci. Powyższe pozwala na przyjęcie, iż w dacie zawarcia umowy powodowie działali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Ustalenie Sądu, że powodowie zawarli przedmiotową umowę jako konsumenci, nakłada na sąd merytoryczny obowiązek udzielenia powodom ochrony wynikającej z wdrożenia do naszego systemu prawnego dyrektywy 93/13/EWG. Ochrona konsumenta wprowadzona tą dyrektywą wiąże się z obciążeniem przedsiębiorcy obowiązkiem informacyjnym wobec konsumenta, gdyż tylko konsument należycie poinformowany może dokonać świadomego wyboru co do zawarcia umowy na warunkach narzuconych przez przedsiębiorcę.

Ocenę zasadności żądania powodów o ustalenie nieważności umowy (...) z dnia 14 kwietnia 2008 r. należało rozpocząć od zbadania, czy przysługuje im interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy, gdyż kwestia ta w dużej mierze determinuje wynik sprawy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Podstawową okolicznością badaną przy rozważaniu celowości skorzystania z powództwa o ustalenie jest znaczenie przyszłego wyroku ustalającego dla sytuacji prawnej zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy bowiem możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, wyrok Sądu Najwyższego z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2006 r. II CK 395/05, wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2012 r., IV CSK 589/11).

Interes prawny w żądaniu opartym na podstawie art. 189 k.p.c. istnieje zatem wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu

prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Ponownie odwołując się do treści art. 189 k.p.c. należy stwierdzić, że powództwo o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są łącznie dwie przesłanki: interes prawny, którego istota została powyżej omówiona oraz wykazanie przez powoda prawdziwości twierdzeń, że dany stosunek prawny lub prawo nie istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności powództwa i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii jego zasadności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2011 r., II KKN 898/00).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że powodom przysługuje interes prawny w opisywanym wyżej znaczeniu w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, to jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować całościowo sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową i wykreślenia hipoteki.

Po rozstrzygnięciu w przedmiocie dopuszczalności roszczenia o ustalenie nieważności umowy w niniejszej sprawie należało ocenić sporną umowę pod kątem jej zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Powodowie jako konsumenci opierali swe roszczenia na twierdzeniu, iż wskazane w pozwie postanowienia umowy kredytowej (§ 4 ust. 2 COU i § 22 ust. 2 pkt 1 COU) są nieuczciwe, co w konsekwencji miało skutkować tym, że pobrane przez pozwanego bank z tytułu przedmiotowej umowy kredytowej kwoty są nienależne z uwagi na bezskuteczność wskazanych postanowień i w rezultacie nieważność całej umowy.

Zapisy te dotyczyły mechanizmu przeliczania (denominacji) kwoty kredytu i rat kredytu, przesłanek zmiany wysokości oprocentowania kredytu oraz rzetelności wykonania obowiązku informacyjnego banku.

Sąd zbadał zapisy umowne pod kątem ich abuzywności i uznał, że w niniejszej sprawie bez wątplenia istniały podstawy do uznania, że zapisy zawarte w § 4 ust. 2 COU oraz § 22 ust. 2 pkt 1 COU stanowiły niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu przepisu art. 385¹ k.c.

Należy wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), ***Sąd krajowy zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienia niedozwolone zawarte w umowie nie wiążą konsumenta.***

W orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem (por. wyroki TSUE z 27.06.2000 r. (...) SA v. R. Q. (C-240/98) i (...) SA v. J. P. (C-241/98), J. B. (C-242/98), M. B. (C-243/98) i E. F.(C-244/98), ECLI:EU:C:2000:346, tak w: komentarz do art. 385¹ KC T. II red. Gutowski 2019, wyd. 2/Ruchała/Sikorski, Legalis oraz patrz: wyrok SA w Warszawie w sprawie VI ACa 185/20).

Zgodnie z najnowszym poglądem wyrażonym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie ***III CZP 40/22*** „Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego (k. denominowanego) do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli

spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c.”

W myśl powołanego wyżej przepisu art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie – poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron – nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Zważywszy na treść wskazanego przepisu, nie ulegało wątpliwości, iż uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymagało stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych przesłanek, tj. kontrolowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego):

nie było postanowieniem uzgodnionym indywidualnie;

nie było postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron;

kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

W ocenie Sądu kwestionowane w pozwie postanowienia umowy w zakresie mechanizmu denominacji i ustalania zmiennej stopy procentowej oraz spełnienia obowiązku informacyjnego banku odnosiły się do świadczeń stanowiących świadczenie główne, które jednak nie zostały określone w sposób jednoznaczny, transparentny.

Ustawodawca wskazał, że „główne świadczenia stron” wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia. Pojęcie to z pewnością należy interpretować w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy.

W ocenie Sądu sporna umowa kredytu była umową kredytu złotowego, jedynie denominowanego - powiązanego z kursem waluty obcej w zakresie ustalenia kwoty kredytu i przeliczeń przy wypłacie i spłacie wysokości świadczeń stron. Kredyt został uruchomiony w złotych i od początku miał być w złotych spłacany. Środki z kredytu miały służyć powodowi na finansowanie nabycia na potrzeby własne budynku mieszkalnego umożliwiającego całoroczne jego użytkowanie, zlokalizowanego na gruncie o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym. Pozwany od początku znał wolę powodów do uzyskania kredytu w złotych.

Trzeba zaznaczyć, że powodowie od początku potrzebowali środków pieniężnych w walucie krajowej. Świadczy o tym m. in. fakt, iż płatności związane z zakupem kredytowanej nieruchomości od dewelopera miały nastąpić za cenę wyrażoną w złotych polskich.

Wzorzec umowy został sporządzony przez bank i zaprezentowany przez osoby działające w jego imieniu, przy czym przed dniem podpisania umowy powodowie nie mieli możliwości szczegółowego zapoznania się z ich treścią.

Powodowie nie zostali przez doradcę kredytowego należycie i transparentnie pouczeni o wszelkich ryzykach związanych z kredytem denominowanym, przedstawianym jako dalece korzystniejszy od kredytu złotowego z uwagi na niższą ratę i niższe oprocentowanie i jako mało ryzykowny.

Powyższe okoliczności poprzedzające zawarcie umowy i niewłaściwe informacje ze strony banku powoduje, że pozwany nie może wywodzić żadnych korzystnych dla siebie skutków prawnych z literalnego brzmienia umów.

Przechodząc do szczegółów rozstrzyganej sprawy, z ustaleń Sądu wynika, że w niniejszej sprawie na mocy zawartej przez strony umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie CHF, który był wypłacany w złotych polskich na warunkach określonych w umowie. Zgodnie z umową kredyt mógł być wypłacony w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju. Powodowi kredyt został wypłacony właśnie w walucie polskiej. Stosownie do

umowy, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej zastosowanie znajdował **kurs kupna** dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego (**§ 4 ust. 1 pkt 2 oraz § 4 ust. 2 COU**).

Zapis tak sformułowany świadczy o nieprzejrzystym i nieprecyzyjnym określeniu wysokości kwoty kredytu udzielonego przez bank w walucie CHF i przeliczonej na inną walutę PLN.

Zgodnie z umową, kredyt miał być spłacany w ratach annuitetowych w drodze potrącania przez bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu ze środków zgromadzonych na rachunku ROR, rachunku walutowym i rachunku technicznym. Potrącanie środków w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, według obowiązującego w banku w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów) (**§ 22 ust. 2 pkt 1 i § 21 ust. 1 COU**).

Zapis ten świadczy również o braku jasnych i przewidywalnych w przyszłości przez cały okres kredytowania reguł ustalania wysokości uiszczanych przez kredytobiorców rat kredytowych według nieznanymi kursów ustalanych wyłącznie przez bank. W momencie zawierania umów, kredytobiorcom nie była znana wysokość w złotych poszczególnych przyszłych rat kredytowych i odsetkowych, albowiem nie otrzymali pełnego harmonogramu spłaty kredytu w momencie podpisywania. Należy nadmienić, że żadne z postanowień umowy stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego nie określały szczegółowo zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku.

Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrokach z 26 lutego 2015 r. C-143/13 i z 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, wynikający z art. 4 ust. 2 i art. 5 dyrektywy 93/13 wymóg przejrzystości warunków umownych nie może być zostać zawężony do ich zrozumiałości pod względem formalnym i gramatycznym.

Wymóg, że warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczonemu konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne zawarte w § 4 ust. 1 pkt 2 oraz § 4 ust. 2 COU, § 22 ust. 2 pkt 1 i § 21 ust. 1 COU nie spełniają określonego w 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 oraz w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. wymogu transparentności. Nie zostały one profesjonalnie, przejrzysto, rzetelnie i wyczerpująco jasno przedstawione tak, aby konsument dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie w oparciu o zrozumiałe kryteria zrozumieć i oszacować konsekwencje ekonomiczne warunków umowy dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie kredytowania. Ponadto powodowie nie zostali powiadomieni o klauzuli przeliczeniowej zawierającej spread walutowy i jego przeznaczeniu oraz celu jaki spełniał w umowie.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że powodowie nie posiadali dostatecznej wiedzy finansowej i bankowej na temat tworzenia tychże kursów w pozwanym banku, jak również tego, że saldo kredytu będzie przeliczane po bliżej niesprecyzowanym kursie z tabeli w dniu wypłaty kredytu.

W ocenie Sądu, powodowie wprawdzie podpisali formalne i standardowe oświadczenia o zapoznaniu się z kwestią ryzyka kursowego oraz ryzyka wynikającego ze zmiennej stopy procentowej ***zawarte w § 11 ust. 2 CSU umowy***, ale to nie oznacza, że bank zrealizował ze szczególną starannością - jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji - obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (***np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 grudnia 2020 r., w sprawie o sygn. I A Ca 766/19***).

Przykładowo TSUE w wyroku z 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawach połączonych C-776-C-782/19 „podkreślił wymóg przejrzystości poinformowania konsumenta przed zawarciem umowy o warunkach i umownych i skutkach zawarcia umowy, tak aby warunek umowny był zrozumiały dla konsumenta nie tylko pod względem formalnym i gramatycznym, ale także wyjaśnił mu konkretne działania metody obliczania kursów, przedstawienia mu kontekstu gospodarczego mogącego wpłynąć na zmiany kursów walut tak, aby konsument miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wynikać z zaciągnięcia kredytu denominowanego do waluty obcej”.

Ponadto w **postanowieniu TSUE z dnia 6 grudnia 2021 r., w sprawie o sygn. C-670/20 w tezie nr 34 Trybunał** stwierdził, że: „W świetle powyższych rozważań na zadane pytania trzeba odpowiedzieć, iż wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że wymóg przejrzystości warunków umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, które narażają kredytobiorcę na ryzyko kursowe, jest spełniony wyłącznie w sytuacji, gdy przedsiębiorca dostarczył temu kredytobiorcy dokładne i wystarczające informacje odnośnie do ryzyka kursowego pozwalające właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi na dokonanie oceny ryzyka potencjalnie znaczących skutków gospodarczych takich warunków umownych dla jego zobowiązań finansowych w trakcie całego okresu obowiązywania tej umowy. W tym względzie okoliczność, że konsument oświadcza, iż jest w pełni świadomy potencjalnych ryzyk wynikających z zawarcia wspomnianej umowy, nie ma sama w sobie znaczenia dla oceny, czy przedsiębiorca spełnił wspomniany wymóg przejrzystości.”

Należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego obowiązek informacyjny określany jest jako „ponadstandardowy” (wyrok SN z 16 marca 2018 r. w sprawie IV CSK 250/17, wyrok z 9 stycznia 2019 r. ICSK 736/17) wskazując, że bank jako profesjonalista nie może uwolnić się od odpowiedzialności odwołaniem się do samych tylko formalnych obowiązków. Dla zachowania lojalności kontraktowej ważne jest wyraźne wskazanie konsumentowi niebezpieczeństw wiążących się z oferowanym kredytem tak, aby konsument miał pełne rozeznanie co do skutków ekonomicznych zawartej umowy. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że taki obowiązek polega na zobrazowaniu ryzyka, jakie łączy się z kredytem waloryzowanym, w szczególności wskazanie, że z biegiem lat kwota należności głównej może wielokrotnie przewyższyć kwotę udzielonego kredytu mimo regularnej spłaty.

Przechodząc ponownie na grunt rozstrzyganej sprawy, powodowie wskazali w toku procesu, że doradca kredytowy przy podpisywaniu umowy nie wyjaśniał im obrazowo i wyczerpująco, w jaki sposób ustalane są stosowane w umowie kursy kupna i sprzedaży walut wyznaczone przez bank i jaki będzie rzeczywisty wpływ ryzyka zmiennego kursu oraz zmiennej stopy procentowej na saldo kredytów w tak długim okresie kredytowania (**klauzula walutowa**).

Powodowie w zakresie przeliczeń kursowych byli zdani na bank w tym sensie, że nie przysługiwały im żadne instrumenty kontroli i ewentualnej ochrony przed kursem sztucznie zawyżonym czy nierynkowym, nie znali zasad ich tworzenia i nie mogli nawet przewidzieć, jak te kursy będą się zmieniać i jak kształtowany jest spread walutowy. Powodowie nie mogli w żaden sposób wpłynąć na wyliczenie wysokości rat kredytów, które obowiążani byli spłacać w PLN według kursu sprzedaży waluty z tabeli Banku, podczas gdy w całości kwestia ta uzależniona była od woli pozwanego, który dodawał samodzielnie ustalony spread walutowy do kursów z tabeli (**klauzula przeliczeniowa zawierająca klauzulę spreadową**).

W orzecznictwie panuje obecnie powszechny już pogląd, że niedozwolone postanowienia umowne są to takie klauzule, które uzależniają wysokość kwoty, w jakiej kredyt ma być zwrócony od zachowania, decyzji tylko jednej ze stron umowy, w dodatku strony silnej jaką jest przedsiębiorca taki jak bank (**cyt. uchwała SN III CZP 40/22 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. IV CSKK 309/18**).

Dominujący jest ponadto w judykaturze pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu denominowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji czy denominacji określają główne świadczenie kredytobiorcy (m. in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r. I CSK 242/18

LEX nr 2690299, z 27 listopada 2019 r. II CSK 498/18 LEX nr 2744159, z 11 grudnia 2019 r. V CSK 382/18 OSNC-ZD 2021/2/20, z 3 lutego 2022 r. II CSKP 459/22 LEX nr 33035544).

Również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraził takie stanowisko, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, ich usunięcie spowodowałoby bowiem nie tylko zniesienie mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zaniknięcie ryzyka kursowego, które jest związane bezpośrednio z indeksacją kredytu do waluty (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., D., C-1 18/17, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

Analiza postanowień spornej umowy kredytowej prowadzi do jasnego wniosku, że nie spełniają ona wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej w zakresie określenia świadczenia głównego stron.

Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwany bank arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilnoprawnym z naruszeniem zasady równości stron przez narażenie konsumenta na nieograniczone ryzyko kursowe. Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia salda zaciągniętych kredytów oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powodów. W tym zakresie umowy nie wiązała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów kupna i sprzedaży w tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie, w sposób nieznany klientom, własnej tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank i nie został powodom wyjaśniony.

Nie sposób przyjąć, że na takie uregulowanie stosunku prawnego powodowie świadomie wyrazili zgodę. Jak już wcześniej zaznaczono, zawarcie w treści wniosku lub umowy oświadczenia kredytobiorcy, że jest on świadomy ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty waloryzacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko oraz że jest świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko, nie oznacza, że bank zrealizował ze szczególną starannością jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 766/19 i wyrok TSUE z 10.06.2021 r. w sprawach połączonych C- 776-C-782/19 i postanowienie TSUE z 6.XII.2021 r. C- 670/20 dot. Węgier i wyrok SN z 29.10.2019 r. w sprawie IV CSK 309/18).

Powołany na wstępie artykuł 385¹ § 3 k.c. stanowi, że ***nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy***, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 6 marca 2013 r., VI ACa 1241/12). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta. Takich postanowień analizowana umowa nie zawiera. Nie sposób uznać argumentu strony pozwanej, że dowodem indywidualnego uzgodnienia warunków umowy jest sam fakt przyjęcia przez powódkę oferty kredytu w kształcie zaproponowanym przez bank.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c., postanowieniem uzgodnionym indywidualnie jest takie postanowienie, na którego treść konsument miał rzeczywisty wpływ w ramach prowadzonych z przedsiębiorcą negocjacji.

Postanowienia spornej umowy **rażąco naruszają interes konsumenta**, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r., VI ACa 1395/08). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lipca 2005r., I CK 832/04). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10).

Przenosząc raz jeszcze powyższe rozważania ponownie na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że abuzywność postanowień umownych objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nienegocjowane i niejasne w swej treści, nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z comiesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytów przed ich wypłatą. W umowie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie mechanizmu tworzenia tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powodów, stawiając ich przy tym w pozycji biernych uczestników stosunku łączącego strony, nie wyjaśniając im tego zagadnienia. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powodom wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i wysokości raty kredytowej. Różnica kursowa zwana spreadem walutowym stanowiła dodatkowy przychód banku, o czym konsumenci nie byli informowani wprost, tzn. że oprócz odsetek i prowizji ujawnionych w umowie jako koszty kredytu, bank będzie zarabiał na nich dodatkowe pieniądze z obrotu walutowego zawartego w mechanizmie indeksacji. Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powodów jako konsumentów.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (por. wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia w pełni podziela Sąd meriti, że tej sytuacji nie zmienia fakt podpisania przez powodów oświadczenia o ryzyku kursowym związanym z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz o tym, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń (w tym w głównej mierze z zeznań powodów) wynika, iż powodom nie zostały przedstawione jakiegokolwiek symulacje dotyczące możliwych zmian kursowych i ich wpływu na wysokość ich zobowiązania wynikającego z umowy kredytu w całym okresie kredytowania. Przedstawiony powyżej sposób poinformowania kredytobiorcy o ryzyku kursowym (polegający jedynie na przedłożeniu kredytobiorcy gotowej treści oświadczenia zawartego w umowie w § 11 ust. 2 CSU do podpisu bez jednoczesnego realnego udzielenia im wyczerpujących informacji i pouczeń w tym zakresie) uznać należy za niezwykle pobieżne i jako takie nie mogące zostać uznane za wyczerpującą i rzetelną informację udzieloną w tym zakresie konsumentom przez podmiot profesjonalny, będący silniejszą stroną stosunku umownego. Oświadczenie to było pośpiesznie podpisywane bez wcześniejszej rzetelnej i pełnej informacji na temat ich znaczenia i długofalowych skutków.

Sąd ponadto uznał, że klauzule przeliczeniowe - denominacyjne dotyczyły głównych świadczeń stron. Sporne klauzule przeliczeniowe wprowadzają reżim przeliczenia świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej. Głównych świadczeń stron dotyczą takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby do jej zawarcia. Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12). Powyższe rozumienie głównego świadczenia stron w ramach umów kredytu bankowego waloryzowanych kursem walut obcych, potwierdza najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. wyrok z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wyrok z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). Jest również zgodne z wykładnią zaprezentowaną przez TSUE (wyrok z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, K. R., pkt 59).

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne są w przedmiotowej umowie postanowieniami o charakterze podmiotowo i przedmiotowo istotnym, zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Zostały one określone niejednoznacznie, w taki sposób, że powodowie nie mieli rzeczywistej możliwości określenia istotnych z punktu widzenia konsumentów konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy, która de facto generowała niczym nieograniczone ryzyko kursowe.

Do sądu krajowego należy ustalenie, czy bank przedstawił zainteresowanemu konsumentowi wszelkie istotne informacje pozwalające mu ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla jego zobowiązań finansowych warunek umowny, zgodnie z którym kredyt należy spłacić w tej samej walucie obcej co waluta, w której został on zaciągnięty.

W ocenie Sądu informacje przekazane powodom przed zawarciem umowy były niewystarczające do spełnienia ww. warunków przejrzystości. Nie mogły rozwiewać także ewentualnych wątpliwości postanowienia zawarte w umowach, z uwagi na to, że w kluczowych elementach odsyłały do kryteriów znanych tylko bankowi, których powodowie nie mogli skontrolować ani na nie wpłynąć (ustalenie kursów waluty).

Z ustaleń Sądu wynika, że Tabele kursowe pozwanego banku powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji zarządu banku, a powodowie nie mieli żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, zostali on de facto wykluczeni z decydowania o treści stosunków prawnych łączących ich ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniało pozwanego banku do dodatkowego, pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie, czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego. Wymóg przejrzystości warunków umownych wynikający z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie może być zawężany do ich zrozumienia pod względem formalnym i gramatycznym (wyrok TSUE 27.02.2015 r. C-143/13 i z 30.04.2014 C- 26/13).

Nie może mieć też negatywnego wpływu na ocenę sytuacji prawnej powodów stwierdzenie pozwanego, że kursy ustalane były w oparciu o średnie kursy NBP, pozycję walutową banku, przewidywane zmiany kursów walutowych oraz ocenę bieżącej sytuacji rynkowej – nie zostało to bowiem wprost uregulowane w umowie łączącej strony, **a sama informacja na ten temat jest niepełna i wprowadza w błąd,** bowiem nie ma tam mowy o tym, że to wyłącznie bank ustala marżę stanowiącą dodatkowy przychód banku w operacjach przeliczania rat spłaty kredytu

według kursu sprzedaży z tabeli banku. Powodowie sami nie mogli zdobyć takich informacji i oszacować konsekwencji ekonomicznych stosowania różnych kursów bez wiedzy o dodatkowym koszcie obciążającym ich raty w postaci różnic kursowych. Mechanizm działania ryzyka kursowego wprowadzony do umowy stron wymagał szczególnej staranności banku w zakresie wskazania wyraźnych zagrożeń wiążących się z oferowanym rodzajem kredytu na mieszkanie, stanowiące z reguły dorobek życia przeciętnego klienta, i ten obowiązek informacyjny powinien zostać wykonany przed kontraktem w sposób jednoznaczny i zrozumiały, unaoczniając powodów, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem takiej umowy może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej kwoty niż pożyczona – mimo dokonywania regularnych spłat (patrz: uzasadnienie wyroku SA w Warszawie w sprawie VI ACa 1185/20).

Brak takich postanowień jest z kolei naruszeniem dobrych obyczajów, gdyż nie pozwala przewidzieć stronie powodowej, w jakiej wysokości winno nastąpić spełnienie świadczenia. Naruszenie dobrych obyczajów oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul w umowach, które godzą w równowagę stron stosunku umownego. **Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść (tak w wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie o sygn. VI ACa 768/19)**. Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umowy przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego (patrz: wyrok z 18.06.2013 r. VI ACa 1698/12).

Podkreślić należy, że stosownie do art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz. Urz. UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać. Postanowienie umowne ma niedozwolony charakter nie dlatego, że jest w niewłaściwy sposób wykorzystywane przez przedsiębiorcę – tym bardziej, że jest to okoliczność, która w toku wykonywania umowy może się zmieniać. To samo postanowienie nie może być abuzywne bądź tracić taki charakter jedynie w wyniku przyjęcia przez jedną ze stron umowy określonego sposobu jej wykonania, korzystania bądź niekorzystania z wynikających z niego uprawnień. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Dlatego też nie miało żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru określonych postanowień umownych to, w jaki sposób pozwany bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Nie ma też znaczenia, w jaki sposób bank finansował udzielanie kredytów indeksowanych, gdyż również to stanowi okoliczność leżącą poza łączącym strony stosunkiem prawnym a równocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia. Nie ma także znaczenia wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej. Wszystkie te okoliczności miały bowiem miejsce już po zawarciu umów kredytu.

Sąd dokonując oceny skutków wynikających z uznania określonych postanowień umów za abuzywne – bezskuteczne wobec konsumenta i mając powyższe ustalenia na uwadze, **musi wskazać**, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych z umowy kredytowej stron, treść stosunku prawnego nie pozwala na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną umowę kredytu bez klauzul nieważnych w zakresie denominacji i obowiązku informacyjnego dotyczącego ryzyka kursowego i zmiennej stopy procentowej.

Kredytobiorca musi zostać rzetelnie i wszechstronnie powiadomiony, że podpisując umowę kredytu waloryzowanego do obcej waluty ponosi ryzyko zmiany kursu waluty, który w przyszłości może spowodować po jego stronie zobowiązanie trudne dla niego do udźwignięcia.

Bank jest instytucją zaufania publicznego, która w stosunku do klienta musi działać w granicach nie tylko dobrze pojętego własnego interesu, ale również z uwzględnieniem interesu klienta. Jak wynika z uzasadnienia wyroku SA w Warszawie z 7 maja 2015 r. w sprawie I ACa 1262/14, klient nie będący profesjonalistą w dziedzinie finansów i bankowości bez poinformowania go o ryzykach związanych z usługą nie ma możliwości dokonania właściwej analizy ryzyka, jakie związane jest z danym produktem bankowym i dokonania właściwego i świadomego wyboru usługi. A wszelkie takie informacje powinny wynikać z umowy stron.

Skutki stwierdzenia bezskuteczności klauzul umownych:

Stwierdzenie istnienia klauzul nieuczciwych w umowach przy spełnieniu wszystkich przesłanek z art. 3851 k.c. oznacza, że stają się one bezskuteczne od początku wobec konsumentów, jakimi niewątpliwie byli powodowie.

Z kolei ustalenie czy taka umowa po wyeliminowaniu bezskutecznych klauzul może nadal obowiązywać należy do sądu krajowego, który musi rozważyć wszystkie okoliczności, na które wskazał wyrok wydany w sprawie polskiej przez TSUE w dniu 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D. - (...)) i wyrok z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R. (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz wyroku z 26.03.2019 r. wydany w sprawie (...) i (...) (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64).

W w/w wyroku Trybunał Sprawiedliwości UE wskazał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. Jak podkreślił Trybunał w uzasadnieniu swojego stanowiska, możliwość zastąpienia nieuczciwych postanowień umowy przepisami prawa krajowego stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków - w związku z tym jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, mających odzwierciedlać równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonych umów na wypadek, gdyby albo nie odstępowały od standardowej normy ustanowionej przez ustawodawcę krajowego dla danych umów, albo wyraźnie wybrały możliwość zastosowania normy wprowadzonej w tym celu przez ustawodawcę, zaś przepisy na które powołuje się sąd odsyłający nie wydają się, aby były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia tej równowagi, a tym samym nie korzystają z domniemania braku nieuczciwego charakteru.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w pkt. 4 wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 i uchwałą Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, Sąd poinformował powodów o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności umowy na rozprawie w dniu 18 września 2023 r. Powodowie oświadczyli, że są w pełni świadomi skutków takiego orzeczenia, ponieważ zostali powiadomieni przez pełnomocnika już w 2020 r. (k. 168 a.s.).

Powodowie nie wyrazili zgody na sanowanie nieuczciwych klauzul umowy.

Niezależnie od powyższego, nawet gdyby przyjąć, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć umowę w omówionym kształcie, to umowa ta w ocenie Sądu zawiera klauzule abuzywne, których eliminacja z umowy powoduje jej upadek w całości.

Tym samym Sąd w całości podziela argumentację powodów wyrażoną na gruncie niniejszego procesu.

Za niedozwolone postanowienia umowne należało bowiem uznać § 4 ust. 1 COU i § 4 ust. 2 COU oraz § 22 ust. 2 pkt 1 COU i § 21 ust. 1 COU (klauzule denominacyjne). Z uwagi na brak spełnienia warunku przejrzystości tych zapisów umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy nr 93/13 klauzule takie są bezskuteczne wobec konsumenta.

Sąd przyjął także uznanie klauzuli zmiennej stopy procentowej za niedozwoloną, co skutkuje jej usunięciem z umowy, a to znaczy dodatkowo usunięcie z umowy - stawki LIBOR (CHF) warunkującej zmianę oprocentowania w całym okresie kredytowania. Zaprzestanie ustalania zmiennej stawki Libor przez BBA w L. - podmiot uprawniony do podawania stopy procentowej - musi skutkować niemożnością określenia elementu składającego się na essentialia negotii umowy stron, a co zatem idzie skutkuje nieważnością umowy i z tej przyczyny, bowiem zmiana administratora stopy LIBOR powinna skutkować odpowiednią zmianą regulaminu umowy, tak jak miało to miejsce w przypadku stawki WIBOR.

Należy podkreślić, że prawidłowość i rzetelność ustalania m. in. stawki referencyjnej LIBOR i EURIBOR została zakwestionowana w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 2016/1011 z 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych. Z treści preambuły oraz z art. 36 cytowanego rozporządzenia wynika wprost, że doszło do manipulacji walutowymi wskaźnikami referencyjnymi stóp procentowych i stały się one przedmiotem konfliktu interesów. W efekcie tej regulacji stawka referencyjna LIBOR została z dniem 1 stycznia 2022 r. wyeliminowana z tzw. umów frankowych.

Podsumowując, Sąd uznał, że po prostym wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych dotyczących odniesienia do tabel kursowych banku oraz postanowień dotyczących zasad ustalania zmiennej stopy procentowej czyni niemożliwym dokonanie przeliczenia kwot kredytu i rat kredytowych z franków szwajcarskich na złote polskie, w celu finansowania zobowiązań w kraju.

Zdaniem Sądu, brak jest przy tym w systemie prawa polskiego przepisów dyspozytywnych, które mogłyby wejść do spornej umowy w miejsce postanowień abuzywnych, w tym nie może to być art. 358 § 2 k.c., który jako przepis dyspozytywny obowiązuje dopiero od 24 stycznia 2009 r. i dotyczy przeliczenia świadczeń z ważnych umów z waluty obcej na PLN, a nie odwrotnie jak w niniejszej sprawie, podobnie jak art. 41 prawa wekslowego, który może być stosowany tylko do zobowiązań wekslowych.

Z powyższych przyczyn Sąd uwzględnił żądanie powodów i wydał rozstrzygnięcie w zakresie dochodzonego roszczenia.

Nieważność spornej umowy skutkuje tym, że kwoty wzajemnie dotychczas przez strony świadczone są nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., gdyż zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank oddał na rzecz powodów kwotę kredytu bez podstawy prawnej w oparciu o nieważną umowę kredytu, z kolei powodowie bez podstawy prawnej uiszczali comiesięczne raty kredytowe. Nieważność umowy powoduje, iż następuje wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną z kondycji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Kondycja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20.10.2016 r., I ACa 1732/15, wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, wyrok Sądu Najwyższego z 24.11.2011 r., I CSK 66/11). W doktrynie został również wyrażony pogląd, iż przesłanki tej właśnie kondycji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz przedsiębiorcy na podstawie klauzuli umownej, która została uznana za niedozwoloną.

Stwierdzenie, że umowa jest nieważna, powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i

kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Dodatkowo należy wskazać, że zasadność teorii dwóch kondykcji została przesądzona w uchwale [7] Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej oraz w uchwale III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r. Jeżeli bez skutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa stała się trwale bezskuteczna.

Z zaoferowanej przez stronę powodową dokumentacji bankowej (z zaświadczeń i potwierdzeń spłat rat kredytowych – k. 36-39 a.s., 40-43 a.s., 146-148 a.s.) wynika, iż suma wpłat powodów tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w ramach spornej umowy kredytu mieszkaniowego w okresie od dnia 20 maja 2008 r. do dnia 21 listopada 2022 r. wyniosła 617.515,67 zł

Wobec tego roszczenie powodów o zapłatę zasługiwało na uwzględnienie w całości. Pozwany nie zdołał podważyć w toku niniejszego postępowania ww. ustaleń i wyliczeń samego banku.

Roszczenie o zapłatę ***nie jest przedawnione w żadnej części***. Zwrot (zapłata) nienależnie pobranych rat kredytowych nie może być uznany za świadczenie okresowe. Nie znajduje tu więc zastosowania trzyletni termin przedawnienia dla tego rodzaju świadczeń, określony w art. 118 k.c., lecz dziesięcioletni termin przedawnienia przewidziany w tym przepisie, w brzmieniu sprzed 9 lipca 2018 r., stosownie do art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, a co do świadczeń spełnionych od 9 lipca 2018 r., sześćioletni termin przedawnienia przewidziany w art. 118 k.c. w nowym brzmieniu. Świadczenie polegające na zwrocie nienależnego świadczenia jest bowiem świadczeniem jednorazowym. Sąd podziela przy tym stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18 (Legalis nr 2277328), który przyjął, iż „zważywszy (...) na zastrzeżoną dla kredytobiorcy-konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli abuzywnej stosownym przepisem, należy uznać, że co do zasady termin przedawnienia tych roszczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym względzie (...). Dopiero bowiem wówczas można uznać, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny (...), a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (por. art. 120 § 1 zd. 1 k.c.)”. Wyrazem wskazanej świadomości powodów jest udanie się po pomoc prawną oraz skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego w którym podniesiono zarzut nieważności umowy kredytu. Do czasu złożenia pozwu w niniejszej sprawie nie upłynęły wskazane wyżej terminy przedawnienia określone w art. 118 k.c.

Na rozprawie w dniu 7 września 2023 r. pozwany ***podniósł ustny zarzut zatrzymania kwoty udzielonego kredytu (k. 168 a.s.)***. W ocenie Sądu, pozwany nieskutecznie powołał się na prawo zatrzymania na podstawie art. 497 k.c. w zw. z art. 496 k.c., bowiem podniesienie go stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Sąd podziela w tym względzie poglądy wyrażane w orzecznictwie, że skutkiem uwzględnienia zarzutu zatrzymania byłoby wymuszenie na powodzie, który korzysta z ochrony konsumenckiej – obowiązku ponownego zgromadzenia całej kwoty uzyskanej z kredytu w celu odzyskania własnego świadczenia nienależnego, w sytuacji gdy świadczenie powoda na rzecz pozwanego banku przewyższyło już wypłacony powodowi kapitał kredytu, zaś nieważność umowy wynika z narzucenia przez pozwanego powodowi klauzuli uznanej za abuzywną. Taka forma ochrony interesów pozwanego, który może skorzystać z zarzutu potrącenia jest sprzeczna z istotą ochrony konsumenckiej wynikającej z dyrektywy 93/13 (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 kwietnia 2022 r., sygn. akt VI ACA 395/21).

Powodom należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie zasądzonej kwoty. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki

ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Termin zapłaty świadczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, zatem świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k.c.).

W niniejszej sprawie odsetki od kwoty 563.585,35 zł należało zasądzić od dnia 25 marca 2020 r., a więc od dnia następującego po upływie 14-dniowego terminu wyznaczonego pozwanemu przez powodów w pisemnej reklamacji z dnia 10 marca 2020 r. dotyczącej spornej umowy kredytu, w której powodowie powołali się na nieważność ich umowy kredytowej i wezwali pozwanego bank do dokonania przez strony wzajemnych rozliczeń przy uwzględnieniu wysokości kredytu z dnia jego udzielenia oraz do dokonanych do dnia rozwiązania umowy wpłat przez kredytobiorców.

Należy podkreślić, że uwzględnienie w/w roszczenia odsetkowego od daty jego wymagalności nie jest uzależnione od wykonania obowiązku informacyjnego przez sąd, gdyż byłoby to sprzeczne z zasadą pełnej skuteczności Dyrektywy 93/13 EWG) – tak w wyroku SA w Warszawie z 29 kwietnia 2022 r. w sprawie V ACa 687/21 i w wyroku TSUE z dnia 5 marca 2020 r. C- 679/1).

Z kolei odsetki od dalszej zasądzonej kwoty 107.930,32 zł należało zasądzić od dnia **21 grudnia 2022 r. (omyłkowo Sąd wpisał datę 2023 r., co zostało sprostowane w odrębnym postanowieniu)** w związku z doręczeniem stronie pozwanej modyfikacji powództwa w tym dniu. Pozwany tego dnia dowiedział się o dalszej kwocie żądanej przez powodów i od tego dnia pozostawał w opóźnieniu w zapłacie tej kwoty, co uzasadniało przyznanie odsetek od powyższej kwoty od tej daty 21 grudnia 2022 r.

W pozostałej części roszczenie odsetkowe strony powodowej od powyższej kwoty zostało oddalone (punkt trzeci sentencji wyroku).

Orzekając o kosztach postępowania w punkcie czwartym sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. włożył na pozwanego obowiązek zwrotu powodom pełnych kosztów procesu z uwagi na fakt, że powodowie ulegli tylko co do niewielkiej części swego żądania (co do niewielkiej części odsetek ustawowych za opóźnienie). Koszty powodów niezbędne do celowego dochodzenia praw w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 11.834,00 zł, na co składają się uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów w wysokości 10.800,00 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.